א] מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב ליה בהמה מעברתא לפטומה דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש [א]רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסר והא עובר נמי כיכול להתרפאות דמי שמע מינה ואיכא דמתני לה אמתני' והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא רבי יהודה שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו אורחיה: ת"ש רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשווין ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש ר' יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והאי נמי כיכול להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן עד כאן לא קאסרי רבנן אלא בשבורה דפסקה מיניה אבל שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה דלא אתיא לאיחלופי אסרי וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי וטעמא דרבנן משום הכי הוא והתניא אמרו לו [ב]לרבי יהודה והלא מרביעין עליה ויולדת אלמא משום עובריה הוא הכי קא"ל טעמא דידן משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מ"ט שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דזובנה לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת וכיון דמרביעין עליה ויולדת משהא לה ואמר להו לכשתלד דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא קתני אע"פ שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו דלא קתני הכי נמי דרשאי והא [ג]אמר אבוה דשמואל אסור [ד]לאדם שיעשה שותפות עם העובד כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה [ו]לא ישמע על פיך אלא תנא מכירה והוא הדין לשותפות ה"נ תנא מכירה והוא הדין לקבלנות ומאי שנא מכירה דנקט דעיקר מכירה היא תא שמע[ה] רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן ג] וחכמים אומרים [ב]כל זמן שיד עובד כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

מאי

מאי לאו אעובר. קאמר דאינו רשאי: **כהן מאי עבידתיה.** בבהמה אלא ודאי אעובר: לא לעולם מהכא לא תפשוט דהכא **במאי עסקינן כגון דיהיב ליה בהמה מעברתא לפטומה.** וליטול חצי השבח בין בפטום בין בוולדות דמיגו דקנסינן וכו' אבל אי זבין ליה עובר למודיה לא: **שאינה יכולה להתרפאות.** ולעשות מלאכה בשבת: **מתיר בשבורה.** ועובר דומיא דשבורה: **היינו אורחיה.** ולא שבור הוי: **בהמה לעובריה.** כגון שעדיין לא נתעברה ומכר לו כל הוולדות שעתידין להתעבר ובהמה עצמה לא מכר לו: **מהו.** לקונסו לפדותה משום מוכר בהמה לעובד כוכבים: **דאתי לאיחלופי.** להתיר מכירת שלמה: **דפסקה מיניה.** שלא שייר בה לעצמו כלום משמכרה: **וכ"ש שלמה.** כי האי גוונא דלא פסקה מיניה שהרי שייר לעצמו גוף הבהמה ואי משום עוברין ליכא למיחש שהרי לא נתעברה עדיין ולא כלום מכר לו ולכשיבאו ברשות עובד כוכבים הם באים: **דפסקה מיניה.** ומכירה חלוטה היא ואתי לאחלופי ולהתיר מכירה חלוטה שלימה אבל הכא דלא פסקה מיניה שרי דלאו מכירה היא: **וכל שכן שלמה דאתיא לאחלופי.** במכירה חלוטה של שלימה אחרת: **משום הכי הוא.** בתמיה דאיצטריך לן למיבעי: **עליה.** על השבורה: **אלמא.** טעמא דרבנן משום עוברין תיפשוט מינה דלרבנן אסור למכור לעובד כוכבים בהמה לעובריה ולר' יהודה מותר: לעולם טעמא דרבנן משום איחלופי ואיצטריך למיבעי כיון דלא פסקה מיניה איכא למימר לא אתי לאיחלופי במכירה גמורה והכי קאמרי ליה רבנן לר' יהודה: **כמאן דזובנה לשחיטה דמי.** וליכא למיחש לאיחלופי דמאן דחזי ידע דלא מזבין ליה אלא לשחיטה ולא אתי לזבוני[ס] בהמה שלא לשחיטה: **משהא לה.** לצורך וולדות ומאן דחזי לה בבית העובד כוכבים לסוף שנה או שתים סבר מותר למכור בהמה לעובד כוכבים שלא לשחיטה: **ת"ש.** ממתני': **ולא קתני אע"פ שאינו רשאי.** אלמא מותר למכור בהמה לעובריה דהא קבלה מכירה לעוברין היא שאין חולק העובד כוכבים אלא בוולדות דקס"ד דלא פליג עובד כוכבים בשבח פטימת בהמה: **על פיך.** בהגרמת פיך: **תנא במכירה.** אינו רשאי והוא הדין לכולהו: **ומאי שנא מכירה דנקט.** בה אינו רשאי ולא נקטיה בהדא מהנך: **דעיקר מכירה היא.** עיקר איסורא היא מכירת בהמה:

מאי

מאי לאו אעובר. פי' ואיירי בבהמה מעוברת. לא אבהמה פי' ולא איירי בעובר אלא בבהמה לעוברה וכן משמע לקמן גבי בעיא דבהמה לעובריה מהו ובעי למיפשט מהכא לאסור דקאמר מאי לאו אבהמה ש"מ דלאו אבהמה קאי איירי בבהמה לעוברה ולכאורה לא איירי בבהמה לעוברה דא"כ מאי פריך והא דמיו קתני לימא דקאי אעובר וכי תימא דמשמע ליה דקאי אבהמה א"כ לקמן נמי לידוק הכי אלא הכא איירי בבהמה לפטומה כדמסיק לקמן [ו]לעוברה: **דלא** מקבלת זכר. לא מטעם טרפות מדאמר פרק אלו טריפות (חולין דף נח:) גבי ר"ש [בן חלפתא] שהיה עסקן בדברים ודילמא קסבר ר' יהודה טריפה יולדת ומשכחת ואית ספרים דלא גרסי יולדת שאין צריך שם בלידה אלא במה שמשכחת ומ"מ מסתבר הכא דאפילו מן הארכובה ולמטה שרי רבי יהודה משום דלא מקבלה זכר[ז]: **ולטעמיך** המשתתף לו כו'. מקבלה לא שייך להקשות דמיתסר משום שותפין דלא אתי בקבלה כל כך לידי שבועה ודוקא נקט שותפות אבל שאר משא ומתן לא אסור: **אסור** לאדם שיעשה שותפות עם העובד כוכבים. הא דתניא פ"ק דמסכת ע"ז (דף כב.) ישראל ועובד כוכבים שקבלו שדה בשותפות וכן עובדא דעובד כוכבים נוטל שני ערלה וישראל נוטל שני היתר ואמר פרק הזרוע (חולין דף קלג.) המשתתף עם עובד כוכבים צריך שירשום כל הני עובדא פליגי אאבוה דשמואל: **שמא** יתחייב לו עובד כוכבים שבועה. מכאן אוסר רבינו שמואל קבלת השבועה מק"ו ור"ת מתיר מפני שהוא כמציל מידם כדתניא פ"ק דמס' ע"ז (דף ו:) מלוה על פה גובין מהן מפני שהוא כמציל מידם אע"ג דאזיל ומודה ויש לחלק בין ספק לודאי עוד מייתי ר"ת ראיה מההיא דפרק [בתרא] דמגילה (דף כח.) דאמר אבוה בר איהי תיתי לי דלא עבדי שותפות עם עובד כוכבים ואי אסור מאי רבותיה וכן פר"ת שלא היו נזהרים משלש סעודות מדאמר פרק כל כתבי (שבת דף קיח:) תיתי לי דקיימית ג' סעודות משמע שכולן לא היו נזהרים בהן עוד פר"ת בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים ואין תופסין בהם אלהות ואע"פ שמזכירין [עמהם] שם שמים [ח]וכוונתם [לד"א מ"מ] אין זה [שם] עבודת כוכבים כי דעתם לשם עושה שמים וארץ ואע"ג שמשתתף ש"ש ודבר אחר אין כאן לפני עור לא תתן מכשול דבני נח לא הוזהרו על כך ולדידן לא אשכחן איסור בגרם שיתוף[ט]: **דעיקר** מכירה. פרש"י דעיקר איסור הוא המכירה משמע שרוצה לומר שעיקר האיסור הוא המכירה וקשה הא שותפות לא מיתסר משום מכירה אלא כדאבוה דשמואל וי"ל עיקר איסור הפשוט הוא מכירה כדתנן פרק קמא דמס' ע"ז (דף יד:):

ורבי

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ה מהלכות שותפין הלכה י סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' קמז סעיף ג טור ח"מ [סי' קפב] וסו"ע סי' קעו סעיף נח וטוש"ע א"ח סי' קנו:

ה ב מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה ג טוש"ע י"ד סי' שכ סעי' ג:

◆

שיטה מקובצת

א] מאי לאו אעובר קאמר דקונסים אותו לפדותו דלא יפה עשה שמכר לעובד כוכבים ונותן דמי העובר לכהן וקאי אנותן לעובד כוכבים בהמה מעוברת בקבלה שיחלוקו הוולדות ולא קאי אבהמה כי אם אעוברה ובהמה כולה דישראל היא ב] ובהמה דמפקיע' שאינה שובתת בשבת א"נ דס"ל דמוכר בהמה לעוברה דמבעיא לקמן אי אסור אי מותר בין לר"י בין לרבנן ס"ל דאסור ומשום בהמה קאמר אינו רשאי ומיירי בנותן בהמה לעובד כוכבים בקבלה בין מעוברת בין אינה מעוברת: ג] וחכמים אומרים כ"ז שיד עובד כוכבים באמצע וכו'. וא"ת אמאי הביא כאן דברי חכמי' יותר מדלעיל ופי' התוס' דבעי להביא לאחר מכאן. ולפי דבריהם הביאו לאחר שסיים כל בעיותיה. אכן נראה למהר"ם ז"ל והקורא ידקדק בדבר דדוקא לענין האבעיא הראשונה דאינ' אלא לר"י משום הכי לא מייתי דברי חכמים אבל זאת הבעיא היא לרבנן כמו לר"י משום הכי מייתי דברי חכמים לאשמועינן דדוקא להאי מלתא פליגי רבנן עליה דר"י דרבנן פטרי בבכורה ור"י מחייב אבל לגבי קונסין אותו וכו' לא פליג עליה. גליון:

א) נראה דצ"ל לא אבהמה ומיירי בנותן בהמה לפטומה למפקיע מקלישתה שאינה שובתת בשבת וכו'.

◆

רבינו גרשום

דכתיב תפדה בשה יכול לפדותו אפי' בדמים כדאמרינן באידך פירקא דלא באתה תורה להחמיר עליו אלא להקל עליו אבל שאר בכורות בהמה טהורה אין פודין אותן בדמים אלא נותן הבכור לכהן ואם רצה הכהן למוכרו לו רשאי ומ"ט נותן כל דמיו לכהן ולא סגי בחצי דמיו משום דעיקר בהמה דישראל: מאי לאו. הא דקתני קונסין לאו אעובר קאי ומשום דאינו רשאי אלמא דר' יהודה סבר דאסור למכור עובר לעובד כוכבים הואיל דהיינו אורחיה: אבהמה קאי. דקונסין אותו אבל עובר רשאי למכור: והא עד עשר בדמיו קתני. דמשמע דמי עובר: תני דמיה. דמשמע של בהמה: ואי בהמה קא בעית למימר כל דמיה: כהן מאי עבידתיה בבהמה עצמה אמאי יהיב ליה כל דמיה. אלא לאו אעובר קאי: לא לעולם סבירא ליה בעלמא דמוכרין עובר לעובד כוכבים דכשבור הוא והכא מאי שנא דקתני קונסין דמשמע נמי אעובר כגון דיהב ליה לעובד כוכבים בהמה מעוברת לפטומה דלכי מיפטמה לה ליזבנו וליחלקו דמיה דהשתא אבהמה גופה קנסי ליה ומיגו דקנסי ליה בו'. והיינו ונותן כל דמיו לכהן אבל בעלמא שרי לזבוני לעובד כוכבים: והאי נמי כיכול להתרפאות דמי דלכשיגדיל חזי למלאכה ש"מ דעובר אסור למכור לעובד כוכבים לר' יהודה: איכא דמתני לה. הא דר' יהודה אמתניתין ולא בעי לה מיבעיא: לימא מתני' דלא כר' יהודה דמדשרי ר' יהודה בשבורה ה"ה דשרי נמי עובר וכשבור דמי: אפילו תימא ר' יהודה. ובשבורה (שרי אסר) [הוא דשרי] דלאו היינו אורחיה כדאמר לעיל אבל בעובר אסר דהיינו אורחיה למיהוי כשבור עד שהוא במעי אמו אבל לבסוף חזי למלאכה ואסור: מכר בהמה. שאינה מעוברת לעובד כוכבים לעובריה שיהיו העוברין של שניהם: תיבעי לתרוייהו דהכא לא מזבין לא בהמה עצמה ולא עובר דאכתי לא מיעברא: בשבורה. דלא אתיא לאיחלופי בשלמה: אבל [שלמה]. היכא דזבין בהמה לעובריה דבהמה גופה שלמה היא ואתי לאיחלופי במכירה שלמה אחריתי שלא לעובריה לחלושין ואסר: או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה. דלחלוטין מזבנה לעובד כוכבים דאע"ג דאיכא למיחש אטו מכירה

מסורת הש"ס

א) [ע"ז טו.], ב) ע"ז טו., ג) סנהדרין סג:, ד) [סנהדרין סג.], ה) לקמן ג., ו) נ"ל דאיירי לעוברה, ז) [ועי' היטב תוס' חולין נח: ד"ה ודלמא ותוספות ע"ז טו. ד"ה אלמא], ח) [תוס' סנהדרין סג: מבואר על נכון], ט) [ועי' היטב תוס' מגילה כח. ד"ה תיתי ותוס' סנהדרין סג: ד"ה אסור].

◆

תורה אור השלם

ו. וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ:
שמות כג יג

◆

מוסף רש"י

שאינה יכולה להתרפאות. ומסתמא לשחיטה זבנה ולא מפסי ליה ולא חזי ליה ישראל כי עובד כוכבים לתיפוק חורבא מיניה לזבוני שלימה (ע"ז טו.). והלא מרביעין עליה. ומשהו לה ומאן דחזי לה כי עסרים ילוף מינה לזבוני שלימה (שם). לא ישמע על פיך. לא ישמע מן העכו"ם על פיך, שלא תגרום שותפות עמו וישבע לך בע"ז שלו, נמצאת שאתה גורם שיזכר על ידך (שמות כג יג).

◆

רבינו גרשום (המשך)

חלוטה אחר דשלמה אפי' הכי שרי: וכ"ש שלימה לעובריה. דלא פסקה מיניה דלא מזבנה לגמרי דשרי או דלמא לרבנן ומה שבורה דלא אתי לחלופי בשלימה אפי' הכי אסרי רבנן דלמא אתי לחלופי מכירה חלוטה דשלמה אטו מכירה חלוטה דהא וכ"ש שלמה לעובריה דאתי לחלופי שלמה בשלמה ומיחש לחלוטין וקא ס"ד מאן דאסר (שלימה) [בהמה] לעוברי' דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי לחלוטין וה"ה דאוסר נמי למוכרה לעובד כוכבים לגיזה ולחלבה דאיכא למימר נמי דלמא אתי לאיחלופי הא מכירה דשלימה אטו שלימה אחריתי דחלוטין: וטעם דרבנן משו"ה. ומי מצית אמרת דהאי דקא אסרי רבנן בשלימה משום דאתיא לאיחלופי ומי תלי טעמא באיחלופי: אמרו לו לר' יהודה אמאי קא שרית בשבורה והלא מרביעין עליה ויולדת. ונמצא דבהמה (גופה) [גסה] שלמה מכר לו אלמא דטעמייהו דרבנן דאסרי משום עובר הוא משום דאסור למכור עובר לעובד כוכבים ולא משום איחלופי וכיון דלא חיישינן לאיחלופי אלא משום עובר ש"מ לגיזה ולחלבה שרי בשבורה: ולעולם טעמא דרבנן דחיישי לאיחלופי והם הכי אסרי לגיזה ולחלבה והכי קאמרי ליה וכו' מ"ט קא שרית בשבורה כמאן דזובנה ניהליה לשחיטה דמי דמיד נוחרה וליכא דידע דזובנה לעובד כוכבים ולא אתי לחלופי מכירה חלוטה למכירה חלוטה דהא מיד נוחרה וליתה בעין ודאי ליכא למימר הכי דמיד נוחרה. (אבל אם) [דהלא] משהי לה כדי להרביעה שתלד וכיון דמשהי לה אתי לחלופי אטו מכירה חלוטה ואמאי קא שרית הא אינו נוחרה: ואמר להן ר' יהודה לכשתלד. כלומר כשתראו שום שבורה בעולם שיולדת תימרו לי מ"ט שרית בשבורה דודאי אינה יולדת: דלא מקבלה וכו'. משום דשבורה היא ואינה יכולה לסובלו הלכך שרי ר' יהודה דלא חייש דלמא משהי לה לצורך וולדות. אבל שלמה לעובריה לר' יהודה עדיין תיבעי לך: ולא קתני אנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי מדלא תני הכי ש"מ דסבירא להו לרבנן דמוכר בהמה לעובר דקבלה היינו למחצית שבח וולדות והיינו בבהמה לעובריה: וליטעמיך המשתתף. דלא קתני אע"פ שאינו רשאי הכי נמי דרשאי להשתתף: ולא ישמע על פיך. שלא תבקש בפיך שישבע לך בעבודה זרה שלו: אלא תנא במכירה אע"פ שאינו רשאי וה"ה לשותפות. דאינו רשאי להשתתף לו וה"ה בקבלנות דאינו רשאי ליתן לו בהמה בקבלנות והמוכר בהמה לעובר דאסור לרבנן: ומאי שנא מכירה דנקט. דגבי מכירה קתני אע"פ שאינו רשאי דעיקר איסורא במכירה היא להכי תנא בה דאינו רשאי וה"ה לכולהו: שיד העובד כוכבים באמצע שיש לו שום חלק בה: